

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Caput IV. De Ministro Sacramentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

CAPVT IV.

DE MINISTRO SACRAMENTORVM.

CONTROVERSIA I.

Qualis Intentio requiratur in Ministro ad Valorem Sacramentorum.

663. **E**st controversia, vtrum ad validè con-
ficiendum Sacramentum satis sit, si
Minister ponat exteriores actiones
requisitas, v. g. si abluat, & verba
Formæ proferat, etiam si præter hæc nihil aliud in-
tendat, nec implicite, nec explicitè. In quo
puncto est Catholica Veritas, in Concilijs defini-
ta, requiri Intentionem faciendi quod facit Eccle-
sia. Cæterum, hæc ipsa verba detecta sunt à qui-
busdam in sensum alienum ab Ecclesiæ mente.

664. Catharinus in opus. de Intent. Mini-
stri, & Sylvester in v. *Baptismus* docuerunt, suffi-
cere ad valorem Sacramenti, si Minister intendat
facere actus externos eo modo quo fieri solent
ab Ecclesia, & quidem ita vt exterius non appa-
reat animus non agendi serio, etiam si forte non
ad sit animus faciendi Sacramentum. Hanc sen-
tentiam jam sepultam & abolitam (inquit Lugo)
novissimè resuscitare & tueri conatus est Joannes
Marius Scribonius, natione Gallus.

P. Jo. Dicastillo non ferens hoc Lugonis di-
ctum, prolixè conatur ostendere, hanc sententiam
esse plurimum Recentiorum quàm existimet Lugo,
citaturque pro ea Bartholomæum ab Angelis, Mi-
chaelem Zanardum, P. Valentiam & S. Thomam.
Quod attinet ad S. Thomam, cui eam etiam tri-
buit Catharinus & Sylvester, ejus mentem infe-
rius diligenter investigabimus & apertiemus. Cæ-
teri verò à P. Dicastillo citati, procul absunt ab
hæc sententia, & aliam diversam tradunt, & est
hæc. Si fortè in Ministro desit intentio facien-
di Sacramentum, & hoc exterius constare non pos-
sit, tunc existimant isti AA. Deum ex infinita
sua bonitate suppleturum esse illum defectum in-
tentionis, conferendo illi homini non quidem
Characterem (ob nullitatem Sacramenti) sed Gra-
tiam sanctificantem. Ita docent citati AA. apud
Fillucium, Suarezium, & Dianam 3. p. tr. 4. re-
sol. 17. quæ sententia multum utique differt à
sententia Catharini & Sylvestri, cum hi asserant,
tunc adhuc validum fore Sacramentum, & qui-
dem Sylvester ipse has duas sententias, tanquam
ab invicem diversas refert.

Sententiam Catharini hodie carere omni
probabilitate, nec post Tridentinum posse tolera-

ri, fatetur ipse Dicastillo. An idem dicendum
sit de sententia Zanardi, Valentia &c. adhuc sub
iudice lis est, vt colligo ex Card. Pallavicino,
sic loquente. [Nec sufficit voluntas serio agendi
illam actionem exteriorem, quidquid sit, an
sit probabile, Deum semper supplere, quando ex
fraude occulta Ministri vitaretur Sacramentum.]

665. Dicendum est, non sufficere inten-
tionem faciendi actiones exteriores, ad similitudi-
nem actionum quæ sunt ab Ecclesia, cum nega-
tione manifestationis animi non serio, prout vo-
lebat Catharinus. Hæc fuit sincera mens Flo-
rentini & Tridentini, quando dixerunt, requiri,
vt Minister intendat facere quod facit Ecclesia.
Quorum verborum sensus non est, quòd debeat
intendere facere illas actiones, quas facit Ecclesia:
sed quòd debeat intendere per has actiones effice-
re id quod efficit Ecclesia, seu, ad quod efficien-
dum ab Ecclesia usurpantur.

Quòd autem requiratur animus reiprà serius,
nec sufficiat, animum non serium occultasse, cla-
rissimè docet Tridentinum, dum dicit, si Sacerdo-
ti animus serio agendi & absolvendi desit, pœni-
tentem non esse absolutum.

666. Probo vterius Conclusionem 1.
Qui habet occultum animum non conficiendi
Sacramentum, non vult verè Baptizare, Absolve-
re &c. ergo qui habet talem animum occultum,
non vult facere, quod facit Ecclesia: nam Eccle-
sia vult Baptizare, Absolvere: ergo hoc ipso non
habet intentionem quam requirit Tridentinum.

Probo 2. Ex verbis quibus Christus insti-
tuit Sacramentum Pœnitentiæ. Jo. 20. *Quorum
remiseritis peccata, remittuntur eis.* quæ sanè verba
non sunt utrobique intelligenda de actuali remis-
sione; sic enim esset propositio ridicula, expli-
cans actiivum per passivum, ac si dicerem: *quem tu
amaveris ille amatur.* sed sensus est: quorum pec-
cata vos volueritis remissa, remittuntur: ergo
Christus requirit seriam voluntatem liberandi à
peccatis.

Probari potest 3. Ratione qua vtitur Card.
de Lugo, à sensu contrario. Si voluntas requi-
sita faciendi quod facit Ecclesia, est voluntas fa-
ciendi exterius rem serio, quia hoc est quod ex-
teriùs

terius facit Ecclesia, tunc si quis e contra haberet verum animum baptizandi infantem moribundum, sed ne agnosceretur Christianus, fingeret exterius, se joco proferre verba, non baptizaret validè: consequens videtur durum: ergo & id ex quo sequitur.

Respondebis. Ecclesiam duo facere: actiones externas sine joco externo, ac deinde Sacramentum cum effectu illius: sufficere autem, ut alterutrum ex his velit facere Minister: & in casu posito vellet facere posterius.

Sed contra. Concilia loquuntur indefinitè requirendo intentionem faciendi quod facit Ecclesia: ergo requirunt intentionem faciendi, quidquid facit Ecclesia, & non satis est, aliquid tantum illius velle facere.

667. Ratio denique à priori est hæc. Illa intentio requiritur, quæ sit apta denominare *Ministram* Christi, hoc est operantem nomine Christi, & ex commissione Christi: atqui talis non est intentio præcisè faciendi actiones externas: ergo hæc non sufficit. Major & minor propositio declaratur. Dupliciter possunt fieri illæ actiones externæ ab homine: nimirum, vel suo proprio nomine & auctoritate, vel nomine & auctoritate Christi, qui tales actiones instituit, & ad illas exercendas Ministros ordinavit. Priore modo exerceret quis illas actiones, si vellet alium præcisè docere, quomodo deberet administrare Sacramentum, etiam dum alter non vult recipere Sacramentum, sed tantum discere modum administrandi: vel si quis in comædia repræsentaret. Posteriore modo fiunt tunc, quando quis vult agere Ministerium Christi, & potestatem à Christo sibi concessam exercere. Priore modo factæ non sunt elevaræ ad rationem Sacramenti, sed secundo modo, dicente Apostolo 1. ad Cor. 4. Sic nos existimet homo ut Ministros Christi, & Dispensatores Mysteriorum Dei: ergo ut illæ Cæremoniæ evadant Sacramentum, debent fieri nomine & auctoritate Christi: atqui nemo operatur nomine & auctoritate alterius, nisi habeat intentionem operandi ex indifferentiam illarum actionum ad hoc, ut fiant vel proprio vel alieno nomine: ergo non sufficit intentio faciendi præcisè illas actiones, hæc enim non tolleretur illam indifferentiam, sed requiritur intentio vel explicita vel implicita faciendi illas nomine Christi, & sic efficiendi per illas Gratiæ Sacramentalem.

668. Obijciunt Adversarij primò S. Thomam, qui in 4. dist. 6. q. 1. a. 2. *questiunc.* 1. querens an requiratur intentio Ministri ad perfectionem Sacramenti, & secundo loco obijciens, quia si hæc requiretur, non essemus certi de veritate Sacramenti, responderet, in illis Sacramentis quæ consistunt in actione Ministri, non requiri mentalem intentionem, sed sufficere expressionem intentionis per Verba ab Ecclesia usurpata: [& idem, inquit, si forma servatur, nec aliquid exterius dicitur, quod intentionem contrariam ex-

primat, baptizatus est.] In secundo verbo *dist.* 4. 2. ad. 1. omittit hæc verba: *et idem.* Quæ in summa q. 64. a. 8. ad. 2. sic loquitur. [& melius dicunt, quod Minister Sacramenti est persona totius Ecclesiæ cuius est Minister: inter his autem quæ proferit, exprimitur intentio Ecclesiæ, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti, contrarium exterius exprimitur ex parte Minister vel recipientis.

Propter hæc aliqui DD. judicant, S. Thomam fuisse propensum in sententiam Catholicam, neque tamen hoc illi vitio vertendum esse, qui scripserit ante Tridentinum & Florentinum Concilium. Alij variè explicant, quæ quædam rejicit Lugo, neque tamen ipse meliorem applicationem.

669. Ego existimo primò, S. Thomam in 4. sententiarum tam in primo quam in secundo scripto suspensum adhuc fuisse, neque satis determinasse se circa duas sententias quas ibi tenet. Ratio mea est, quia neutram rejicit, nec utriusque defert, sed præcisè eas refert, ex suo tamen sensu nihil statuit.

Existimo 2. S. Thomam postmodum in Summa accessisse nostræ sententiæ. Ratio prima est, quia expressè requirit, ut Minister agat in persona totius Ecclesiæ: hoc autem non potest stare cum interna intentione non faciendi Sacramentum, quandoquidem debet velle facere, ad quod est constitutus Minister: atqui est constitutus ad faciendum Sacramentum: ergo debet hoc velle facere, saltem implicitè. Secundò ratio est, quia in responsione ad. 1. dist. 4. requirit intentionem instrumenti animi, quia subijciat principali agenti, ut scilicet intendere quod facit Christus & Ecclesia: quæ sunt verba ipsissima Conciliorum. Denique a. 10. sic habet. [Intentio Ministri potest periri dupliciter, uno modo respectu ipsius Sacramenti, puta cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere, & talis pervertas tollit veritatem Sacramenti, præcipue quando suam intentionem exterius manifestat.] *Obijcienda est particula. Præcipue, qui tenent S. D. se quidem existimare, etiam sine tali manifestatione vitari Sacramentum, quia tamen non temporis aliqui DD. requirebant exteriorem manifestationem animi jocularis ad vitandum Sacramentum, ex quadam erga illos reverentia, illam particulam & limitationem adiecit.*

670. Obijciunt 2. Baptismus, quo abstinatus adhuc puer ludens cum pueris Judæis baptizavit, repræsentando personam Episcopi: ille baptismus fuit ab Ecclesia ratificatus. 2. Athanasium quidem ludendo baptizasse, sed de serio examinatum fuisse, ac deprehensum, quod habuerit veram intentionem faciendi Christianum, neque enim alios præterquam Catechumenes necdum baptizatos baptizavit.

671. Obijciunt 3. Genesius Mimius Martyr, qui baptismo ludicrè collato iustificatus fuit.

8. Hoc exemplum nihil patrocinari adversariis: primò enim intentio ludica fuit exterius manifestata, quo casu etiam adversarij fatentur non fieri Sacramentum; 2. Quia etiam ipsi requirunt in adulto serium consensum in Sacramentum, qui tamen in casu objectionis videtur defuisse, non minùs quàm in baptizante. Dicendum ergo est, vel Deum extraordinariò vtrumque illuminasse, & movisse ad volendum verum Baptismum, vel Genesum fuisse iustificatum per actum Contritionis, & in honorem veri Baptismi omnem penam fuisse remissam. Et quidem in Genesio facilè defenditur sufficiens desiderium baptismi, fuit enim repente per Angelum edoctus de virtute baptismi, vnde baptismum postea seriò petijt, ita ut propterea Martyrio fuerit affectus. Poterat item facilè in ficto Ministro excitari intentio generalis, facienda, quidquid Christiani per tales actiones suà opinione efficiunt; postquam nimirum spectavit mirabilem in Genesio mutationem, pallorem, lacrymas, ardens desiderium baptismi, quo deleterentur peccata, quæ Angelus in libro descripta exhibebat.

672. Obijcitur 4. Baptismus collatus à quodam Judæo, & à Pontifice Nicolao 1. approbatus; non est autem credibile, quòd Judæus habuerit intentionem faciendi Christianum. 8. Pontificem ad id respondisse, quod ab ipso querebatur: non querebatur autem quidquam de Intentione, sed an ad valorem baptismi requireretur, ut Minister esset ipse quoque baptizatus, & sic ex hoc capite baptismus à Judæo collatus nullus esset, quod negat Pontifex. Supponebant ergo consulentes, Judæum habuisse sufficientem intentionem: quod quidem nihil est incredibile, fortassis enim fuit Catechumenus, aut ad Christianismum propensus, & gnarus in quem finem baptismus conducere ac necessarius esset.

673. Obijcitur 5. S. Augustinus lib. 7. de bapt. contra Donatistas c. 53. ubi docet, illos qui fallaciter datum baptismum fallaciter acceperunt, verum nihilominus habere baptismum: atqui fallaciter dare & accipere baptismum, non videtur aliud esse, quàm dare & accipere sine intentione Sacramenti. 8. Excontextu apparere, quòd S. Augustinus per baptismum fallaciter acceptum & datum, aliud non intelligat, quàm datum & acceptum sine fide, adeoque cum frustratione effectus primarij, nempe Gratiæ iustificantis. Præterquam quòd S. Augustinus in illo loco nihil voluerit auctoritative statuere, prout ipse fatetur, operans, ut plura alia de quibus ibi dubitat, ab Ecclesia definirentur, ut bene advertit P. Dica-tillo.

674. Obijcitur 6. Ex nostra doctrina sequi videtur, homines non esse securos de valore Sacramenti, & de Gratiæ per Sacramentum obtenta, quia incertum est, an Minister habuerit intentionem extendentem se ad aliquid aliud, quàm ad actiones exteriores. 8. 1. Incertitudo Gratiæ est conformis S. Scripturæ, Eccles. 9. Ne-

scit homo, vtrum amore an odio dignus sit; & Trid. sess. 6. c. 9. 8. 2. Eandem ferè haberi certitudinem in nostra sententia, quæ in adversarijorum. Nam communiter homines fidunt Ministro, & non attendunt, an proferat verba essentialia, & plurimi hæc non intelligunt, ut patet in Sacramento Pœnitentiæ; in consecratione nemo audit verba: si ergo homines hoc non obstante putant se esse moraliter certos, possunt etiam fidere quoad intentionem. Accedit, quòd defectus Intentionis Ministri, non possit esse nisi rarissimus. Sciunt enim, Ecclesiam vti talibus actionibus, ad homines aliquo modo sanctificandos. Deberet ergo defectus provenire ex Malitia, & intuitu alicujus emolumenti humani, hujusmodi autem emolumentum non apparet, quod vel apparenter præponderet malo peccati incurrendi per voluntariam omissionem debite intentionis, nisi fortè Minister sit homo veneficus, aut illo non multò melior, ut etiam notavit P. Esparza, talis autem si sit Minister, potest semper nobis reddere Sacramenta incerta, tum administrando voce submissâ, & aliquâ essentiali omisâ, tum adhibendo Materias tantùm apparenter veras &c.

675. Obijcitur 7. Ad valorem contratum, vel cujuscunque alterius actus legitimi, sufficit exterius prestare actiones requisitas, etiam si ficto animo fiant: ergo idem de Sacramentorum administratione dicendum est. Probatur consequentia: quia committuntur homini administranda humano modo. 8. Antecedens esse falsum in veriore sententia: certè ad liberalem donationem, qualis fit per Sacramenta, omnes requirunt intentionem conformem verbis, hoc est, animum transferendi Dominium. Deinde dato antecedente, negatur consequentia & paritas; quia ut bene observavit Esparza, hoc ideo esset in humanis actibus, quia homo non potest inueneri cor & animum alterius: Deus verò intuetur animum Ministri: ergo si in Ministro non adest animus operandi nomine Dei, Deus quoque non vult prestare illum effectum, quem præstat, quando Minister vult agere nomine Dei.

676. Obijcitur 8. Illa voluntas sufficit ad Sacramentum, quæ sufficit ad ponendas illas condiciones, quibus positis confertur Gratiæ: sed actiones externæ sunt illæ condiciones, quibus positis confertur Gratiæ, & ad illas ponendas sufficit intentio Catharini: ergo etiam sufficit ad Sacramentum & ad Gratiæ conferendam. 8. Actiones externæ non esse condiciones ad ponendam Gratiæ, nisi sint factæ nomine Christi: hæc autem denominatio provenit ab intentione agendi nomine Christi. Ratio jam est data, quia Minister non est sicut instrumentum inanimatum, sed per modum Procuratoris aut Vicarij.

677. Obijcitur 9. Signa significant independentem ab intentione ejus qui vult signo: ergo & Sacramenta significabunt, & significando causabunt gratiam, etiam si non adsit intentio significandi & causandi Gratiæ. 8. Antecedens

Eccc

dens

dens non esse universale, sed particulare. Certum enim est, aliqua signa non esse signa vera, nisi addit animus significandi. Ceterum Christus noluit actiones externas esse signa Gratiae, nisi ut factas nomine suo.

678. Objici posset ultimum. Non potest assignari ullum objectum, quod debeat velle Minister praeter & ultra actiones externas: ergo sufficit velle actiones externas. Probatur antecedens. Nam illud deberet esse Gratia: sed hanc non debet Minister velle. Nam haeretici non habent intentionem conferendi Gratiam, quia non credunt eam causari à Sacramentis, & tamen eorum Baptismus valet. item quisvis gentilis potest valide baptizare, etiamsi nihil sciat de Gratia conferenda. R. Gratiam esse illud objectum. Non est tamen necesse, ut Minister eam velit explicitè & formaliter, sed satis est, si eam velit implicitè, virtualiter, interpretativè, æquivalenter; hoc est, modò velit aliquid vel identificatum cum Gratia, vel necessariò connexum cum collatione Gratiae. Hinc valent omnes Intentiones his vel similibus verbis expressæ. Volo per has actiones facere, quòd per illas intendit facere Ecclesia: vel: quòd per illas fieri vult instituens. vel: volo illas prodesse meliore modo quo possunt. &c.

CONTROVERSIA II.

Utrum ad conficiendum Sacramentum sufficiat Intentio Habitualis, Virtualis, Indirecta.

§. I.

Explicatur diversitas harum Intentionum.

679. Quadruplex Intentio distinguitur in praesenti. Alia est Actualis, alia Habitualis, alia Virtualis, alia indirecta, vel ut alij vocant, interpretativa. Intentio actualis est, quando habeo actum, de praesenti, & pro hoc instanti intentionem baptizandi; & de hac nulla est dubitatio, quòd sufficiat. Intentio Habitualis, prout à Virtuali distinguitur (nam à quibusdam nomine tenus confunduntur, prout etiam fecit S. Thomas a. 8. ad 3.) aliud non est, quàm intentio praeterita, non retractata: vnde dicitur *habitualiter* perseverare, ad eum modum quo peccatum praeteritum tamdiu dicitur Habitualiter Voluntarium, quamdiu illud non retractamus. Intentio Virtualis est, quæ quidem est aliquo modo praeterita, manet tamen in aliqua Virtute post se relicta, & sic influit in opus, atque ideo opus etiam de praesenti dicitur fieri ex illa intentione; v.g. ex intentione Mercedis incipiens laborare, dicitur intendere lucrum toto laboris tempore, etiamsi dum laborat, sæpè sit ad alia distractus, nec de lucro explicitè cogitet. Est autem questio philo-

sophica, in quo sita sit illa virtus; & infra referuntur opiniones varias. Intentio Indirecta est, quando quis vult causam, ex qua praevideat effectum secuturum: ut si quis sciens se solere in ebrietate exercere actiones Sacramentales, hoc non obstante se inebriaret: qui tamen calix quoad Sacramenta est satis metaphysicus.

§. II.

De Intentione Habituali.

680. Dicendum 1. Ad valorem Sacramenti non sufficit Intentio Habitualis, hoc est, quæ tantum perseverat in negatione retractionis. Probatur. Intentio Ministri debet vel immediate vel mediata influere in actiones Sacramentales: Intentio merè Habitualis nullo modo influit in illas; ergo non sufficit. Major patet. Nunc actiones Ministri quæ talis, debent procedere ex intentione Ministri quæ talis: ergo intentio debet influere in actiones. Minor vero probatur. Negatio Intentio quæ nec in se, nec in aliquo sui causa, sed omnino est praeterita, non influit vltimo modo: sed intentio purè habitualis est talis; ergo &c.

681. Dices 1. Actiones Sacramentales procedunt ab intentione praeterita mediante negatione revocationis. Sed contra 1. Negatio retractionis, non est effectus praeterite intentionis: existeret enim eodem modo, etiamsi nulla intentio praecessisset. Contra 2. Negatio retractionis non est activa, nec est illud quòd determinat Ministrum, ut post elapsam & praeteritam jam intentionem, ponat postmodum actiones Sacramentales: defacto enim frequentissime existit negatio retractionis, quin deinde ponatur actiones Sacramentales.

682. Dices 2. Negatio retractionis denominat actum peccaminosum praeteritum actum voluntarium, etiam pro tempore poenitentiae, qui non existit: ergo potest etiam denominare actiones Sacramentales voluntarias subsequentes. R. Negando consequentiam, & pariterem inter actum praeteritum & futurum. Actus praeteritus ideo denominatur voluntarius quamdiu non retractatur, quia quòd vltimò placuit, coelestis in iudicio hominum tamdiu placere, quamdiu non retractatur: at verò ad hoc ut actus futurus sit voluntarius respectu intentionis praeteritæ, debet illa intentio aliquo modo influere, quia debet verificari, quòd actio procedat ex illa praecedente intentione.

683. Dices 3. Potest alicui hodie applicari sacrificium cras offerendum, & valet applicatio etiamsi applicans cras dum celebrat, nullum habeat cogitationem de illa applicatione, adeoque etiamsi hesternæ applicatio nullo modo influit in sacrificium: ergo etiam hodierna intentio potest facere, ut crastinae actiones sint Sacramentales, etiamsi nullo modo influant. R. Transfertur antecedens, cujus examen aliò spectat, negatur consequentia.

sequentia. Disparitas est, quia applicatio Sacramenti quoad suos fructus, est instar donationis facta in diem; v. gr. si tibi donem librum in crastinum, tunc crastino die liber incipit esse tuus, absque ulla donationis repetitione aut renovatione, si quidem facta sit traditio, quae jure civili requiritur. At verò ut à me cras fiat Sacramentum, debent à me cras poni actiones, & illae debent procedere ab intentione requisita ad Sacramentum, debent enim fieri à Ministro.

§. III.

De Intentione Virtuali.

684. Dicendum 2. Intentionem virtualem sufficere ad valorem Sacramenti. Probat. Nisi enim haec intentio sufficeret, innumera Sacramenta dubia redderentur, innumeris scrupulis implicarentur fideles, atque Sacramentorum administratio periculosissima, obligatio ea administrandi exosissima redderetur, & supra vires humanas esset: quotusquisque enim est, qui cavere possit minimas distractiones in hujusmodi actionibus?

685. Quaestio subtilior est, qui fieri possit, ut non obstantibus hujusmodi distractionibus animi ad alia objecta, nihilominus actiones externae non solum recte fiant, sed etiam procedant ex praesistente explicita intentione: & quinam sint illi effectus, quibus mediante explicita intentio jam praeterita, influat in actiones externas.

686. Prima sententia est Scoti, Vasquez, Suarez, eamque ex professo propugnat Arriaga, contra Lugonem; Sufficere, si potentia externae fuerint ab illa intentione semel applicata, & sic inceperint operari, quo facto pergunt postmodum continuare reliquas actiones, absque interveniendi illius actus appetitivi praesentis, & de praesenti imperantis illas actiones.

Haec tamen sententia merito rejicitur à RR. Nam saepe subsequentes actiones sunt valde disparatae, & nullam inter se physicam connexionem habent, sicut habent partes motus lapidis deorsum cadentis. In exemplo. Quando Clericus continenter legit ex Breviario aliquot psalmos distractè: interponit Gloria Patri, quod in Breviario non est positum: item quando se vestit ad celebrandum, deinde cetera omnia ordinatè peragit, cum summa licet distractione: quis sibi persuadeat, potentias externas omnia tam ordinatè facturas, si nullus interveniret praesens actus imperans illas actiones?

Confirmatur ab experientia manifesta. Quando quis inter recitandum incipit obdormiscere, statim lingua subsistit, & ab officio cessat, non cessatura si somnus abesset, etiamsi distractiones adessent. Atqui non cessaret ob somnum potius quam ob distractiones, si ex praeterita applicatione potentia externae haberent physicam determinationem & necessitatem sic operandi:

ergo ideo cessant, quia cessat omnis actus imperans.

687. Secunda sententia docet, durante distractionibus semper intervenire & continuari veros actus voluntatis rationalis, imperantes cum sufficiente libertate ad honestatem illos actus externos. Ita Lugo & Dicalillo. Verum huic sententiae difficultatem movet experientia. Vix enim potest negari, distractiones quandoque tam vehementes esse, ut excludant libertatem observantiae ad honestatem actionis. v. g. cum quis dicit Missam pro defunctis, & ex distractione recitat ea, quae alioquin bene scit secundum Rubricam fore omittenda: item cum facit crucem supra aquam vel Evangelium &c. quis credat haec tunc fieri ex motivo honestatis, cum sint prohibita? Judicium enim honestatis debet explicitè affirmare, objectum non esse prohibitum.

688. Tertia sententia est P. Conink, qui vult, ex prima operatione humano modo facta, nasci impressionem in imaginatione, vi cujus impressionis fiunt deinde ceterae actiones. Haec sententia dat verba, quae mysterium quod quaerimus non aperiunt.

689. Quarta sententia, ceteris, ut mihi videtur, probabilior, est Card. Pallavicini, quae sic distinguit. Quoties voluntas rationalis est soluta, hoc est, quoties datur sufficiens usus potentiae intellectivae, dirigentis voluntatem rationalem, toties in homine ad motus spontaneos requiritur actus voluntatis rationalis: semper enim cognitioni rationali responderet actus in voluntate, quia potentia superior determinat inferiorem seu subordinatam ad operandum. Si verò potentia voluntati ex defectu cognitionis intellectivae est ligata, possunt illae externae actiones peragi dependenter ab appetitu sensitivo. Quandoque autem hoc aut illud accidat, nemo potest accuratè ne quidem in seipso discernere.

690. Contra hoc ultimum obijci solet 1. Ergo talis distracta oratio non augeat meritum. hoc autem est durum. 2. Imò est juxta sensum fidelium, non augeri, parvi facientes orationem distractè, quamvis involuntariè, peractam. Neque refert, quòd per talem distractam orationem satisfiat praecepto Ecclesiae, nam ex communi sententia satisfiat praecepto per orationem etiam cum voluntaria distractione peractam, & tamen de tali oratione nos accusamus in confessione, tantum abest, ut pro ea speremus praemium. Denique ipse Lugo n. 103. fatetur, in Ministro distracto saepe non adesse libertatem.

691. Obijcies 2. Ex Card. Lugo. Tempore distractionis saepe fiunt actiones tam artificiosae, ut non videantur à sola imaginativa dirigi posse, sunt enim opera artis: ars autem est habitus intellectualis. Responderet acutè Pallavicinus n. 105. aliud esse id quod requiritur ad aliquam artem comparandam, aliud verò id quod requiritur ad eam exequendam. Ad primum necessarius est intellectus, non item ad secundum, hoc est

Eccc 2

ad vsum

ad usum artis acquisitæ. Vnde licet nulla ars ab amente, ebrio, aut somniente posset rectè acquiri, benè tamen possunt ab illis exerceri, si jam sint acquisitæ. Ratio est, quia ad exercitium artis duo tantum requiruntur; primum est, cognitio complexa earum actionum, quarum ordinatum usum exigit ars, & hæc facillè excitatur à speciebus complexis ex habitu comparatis. Secundum est, æstimatio bonitatis in ejusmodi actionibus, & hæc pariter haberi potest sine operatione intellectus, ex eo quod aliàs judicaverimus tales actiones ut bonas, & in imaginativa remanserint species illius actionis ut bonæ: semper enim cognitionem intellectivam comitatur imaginativa, repræsentans aliquam secundariam bonitatem, appetitui sensitivo proportionatam, etiam in objecto honesto, & hujus phantasia species manent, ac deinde excitantur ob connexionem cum alijs prioribus excitatis, moventque mediâ apprehensione imaginativâ ad actum prosecutionis, hoc est, ad actum appetitivum imperantem actiones externas.

§. IV

De Intentione indirecta.

692. Dicendum 3. Intentionem indirectam, in sensu superius explicato, non sufficere ad valorem Sacramenti. Declaratur in casu vulgari. Aliquis frequenti experimento edoctus, se in ebrietate vel somno solere proferre verba Consecrationis supra panem vel vinum, vult nihilominus se inebriare: tali casu si postea proferat verba, non consecrat. Ratio est, quia nisi verba intendantur directè à loquente, non dicitur per illa loqui, aut suam mentem manifestare humano modo: nam verba debent proferri animo manifestandi mentem: ergo debent directè ut medium intendi. An autem hæc directæ intentio sufficiat jam videbimus.

§. V.

An sufficiat Intentio directè intendens actiones Sacramentales per Medium privans usu rationis.

693. Quæritur jam ulterius, an valeret consecratio in casuposito, si Sacerdos directè intenderet actionem Sacramentalem mediante ebrietate, inebriando se in eum finem, ut deinde proferret verba consecrationis. Respondent DD. Negativè. Verùm admodum difficulter redditur hujus rei Ratio, & vix assignari potest discrimen inter hunc casum & illum, quo quis conficit Sacramentum cum tanta distractione, quæ impedit omnino libertatem circa actiones Sacramentales.

694. Card. de Lugo postquam varia tenuisset, tandem hanc rationem assignavit. [In casu quo ebrietas adhibetur ut Medium, verba non proferuntur humano modo, ad significandum

idoneo.] Ego quidem hoc verissimè dictum existimo, atque ex omnium sensu. Verùm sic nec dum est soluta difficultas: restat enim hoc ipsum declarandum, cur in ebrietate non sunt actiones humano modo, & fiant tamen humano modo in distractione, etiam tollente libertatem actualem. Pergit ergo Cardinalis hoc declarare. [Vult, inquit, non significant, quid profertur nunc sententia de re significanda, sed quid nunc de presenti, dum profert, sentiat: ebrius autem non potest de præfenti humano modo significare, potest tamen distractus, etiam quando non est liber, quia in ebrio potentia non est integra, & soluta, sed ligata, in distracto vero est tota potentia, licet non totaliter attendat ad objectum, in ebrio verò non est tota potentia, sed semipotentia.]

695. Non acquiescit huic declarationi P. Dicastillo, quærens ex Cardinale, an illa Semipotentia manens in ebrio, sit pars antica an postica, dextra vel sinistra, superna vel inferior? Ceterum pro Lugone respondeo, non ignorari visibilitatem potentiarum, nec in tam crasso sensu dictam esse semipotentiam, sed sensum effectuum: nempe in homine distracto dicuntur omnes animæ potentie esse solute ad operandum, quia licet non operentur circa illud objectum, circa quod est distractus, hoc ipso tamen quia illa est distractus, circa alia occupantur, & non sentitur: in ebrio verò potentia intellectiva formaliter considerata perinde se habet, ac si non ebrius, quia tota est otiosa & impedita ad intelligendum, quare in æstimatione prudentum ebrius est potius bestia quam homo, & sic censetur habere semipotentiam.

696. Fateor nihilominus, quod Responsio Cardinalis difficultatem non exhauriat. Primum, quia potest quis ita distractus esse, & ad alia objecta quoad intellectum ita abreptus, ut voluntati nullum planè proponatur objectum cum sufficienti indifferentia requisita ad libertatem, & speculando aliquod objectum nullo modo eligibile. In quo casu potentia volitiva circa nullum objectum potest actum liberum exercere, licet nec in ebrietate: ergo in hoc casu non erit dissimilitudo cum casu ebrietatis. Secundò, Deum quod nec potentia intellectiva nec volitiva sit ligata simpliciter & absolute in homine distracto, est tamen ligata respectivè, hoc est, respectu actionis vel consecrationis faciendæ perinde est impedita, ac si nihil operaretur. quod enim operetur circa alia objecta, est per accidens; quia illa operatio non influit in orationem aut consecrationem: ergo verba prolata à distracto non videntur magis quam in ebrio posse significare mentem præsentem loquentis: reverà enim per distractionem mens in æstimatione morali hominum, censetur penitus abesse.

697. Respondent ergo alij 2. & alij 3. significant discrimen inter ebrium & distractum: mirum quod distractus censetur moraliter libere esse præfens, quia facillimè potest ad attentionem revocari.

revocari ab extrinseco, v. g. si quis illum mone-
ret: ebrius verò non potest ita ad sobrietatem &
attentionem revocari.

Sed contra 1. Etiam somnians potest facile
excitari, & tamen de somniantem non admittitur,
quod admittitur de distracto. Contra 2. Fin-
gamus, quòd ebrius haberet presentissimum
remedium ad pellendam in momento ebrietatem,
& simul haberet hominem, qui posset ad libitum
applicare remedium, non propterea valeret talis
hominis consecratio. Contra 3. Ponamus di-
stractum posse difficillimè ad se revocari, sicut
ectatici, nihilominus illius consecratio valeret.

698. Tertiò respondent alij, discrimen
esse, quòd ebrietas in casu posito, ita sit impedi-
tiva rationis, vt simul ipsa sit causa talis opera-
tionis v. g. consecrationis: quia consecratio non es-
set futura, nisi talis in ebrietate constitutus esset,
& ideo dicitur homo operari vt impeditus ab usu
rationis. At verò distractio non est causa opera-
tionis, quia operatio facilius & securius futura es-
set, si non adesset distractio, sed attentio, & ideo
non dicitur homo operari reduplicativè vt impe-
ditus seu vt distractus, sed specificativè, qui di-
stractus.

Sed contra, quia potest fingi casus, in quo
ebrietas non est causa consecrationis, eò quòd
hæc facilius esset futura, si abesset ebrietas, sicut
modò de distractione dictum est. Fingamus ergo,
aliquem bibisse vinum adustum in ea quanti-
tate, quæ post horam sit causatura plenam ebrie-
tatem, etiam si bibens non præviderit: deinde
post tres quadrantes incipiat legere sacrum, v. g.
in vigilia Nativitatis; huic præter omnem in-
tentionem superveniet ebrietas, & tamen ex vi
præcedentis intentionis sacrificandi, & deinde ex
vi imaginativa jam excitata, perget ordinatè fa-
cere omnia, sicut fieri debent: atqui esset hæc
omnia facturus, si ebrius non esset: ergo ebrie-
tas non est causa harum actionum, sicut non est
distractio: atqui talis consecratio adhuc non va-
leret: ergo nihil interest, utrum ebrietas sit vel
non sit causa seu conditio, sine qua non sequere-
tur consecratio.

699. Quarta ergo, & mihi vnicè sufficiens
responsio est, quàm dat Card. Pallavicinus his
verbis. [Verba requisita ad actum legitimum,
debent vel ex usu, vel ex pacto humano esse signa
interioris animi, aut præsentis, aut præteriti non
revocati: atqui verba prolata ab ebrio nec ex
usu, nec ex pacto humano sunt ejusmodi signa
interioris animi, licet per accidens ab eo pende-
ant: ergo non sunt sufficientia ad legitimandum
actum. E contra ejusmodi signa sunt Verba ho-
minis distracti; item Epistola quæ obligat, etiam
si, quando ea accipientem alloquitur, voluntas
eam scribendi jam diu sit transacta.] Hæc Palla-
vicinus: quæ adhuc magis explicari possunt, vt
mihi videtur.

Illæ itaque verba proferuntur Humano mo-
do, quæ in Contractibus & obligationibus sunt

apta significare animum se obligandi, & actum
ipsum legitimandi, & insuper talem animum
non fuisse revocatum. Duplici autem ex capite
possunt habere hanc vim significandi: vel ex pacto,
vel ex communi hominum usu. Priori mo-
do habet hujusmodi vim significandi Epistola scrip-
ta: si enim illi ad quem scripta est, non inno-
tuit revocatio animi, quando eam legit, habet
ex pacto vim inducendi obligationem, etiam si
interea animus esset revocatus, quia vi pacti præ-
cedentis inefficax est hujusmodi revocatio. Pos-
teriori modo habent verba hanc vim significan-
di, quando proferuntur ab homine distracto: cu-
jus ratio est, quia hujusmodi distractiones sunt
moraliter inevitabiles, & si impedirent valorem
actûs, nullius ferè actûs valor sibi satis constaret,
quin in dubium vocari posset, quod in humano
commercio esset summum inconveniens. At
verò verba prolata ab ebrio nec ex pacto habent
vim significandi, neque etiam ex usu communi
hominum: non enim habet communis usus, vt
verba obligatoria proferantur in ebrietate mora-
liter inevitabili. Sed de hoc satis.

CONTROVERSIA III.

Utrum ad valorem Sacramenti sufficiat Intentio Conditionata.

700. Notandum 1. Intentionem ex intrinse-
co modo tendendi aliquando esse abso-
lutam, aliquando conditionatam. Absoluta est,
quæ aliquid volumus nullâ expresse conditione.
Intentio conditionata verò, quæ quid volumus
non absolute, sed cum restrictione ad certam
conditionem.

Notandum 2. Duo esse genera Conditio-
num, quæ adjici possunt objectis volitis, v. g. in
Confessione Sacramentorum. Aliquæ enim con-
ditiones dicuntur inesse ex Natura rei, & illæ sem-
per subintelliguntur, esto non exprimantur, vt:
Ego te absolvo, si es baptizatus, si peccasti, si habes
requisitum dolorem &c. Aliæ conditiones sunt
quasi extraneæ, sine quarum adiectione posset à
Ministro confici Sacramentum: vt: si parentes
tui consenserunt, ego te baptizo.

Notandum 3. Conditiones aliquando esse
de præterito, aliquando de præsentem, aliquando
de futuro. Porro, conditiones de præsentem &
præterito, faciunt vt intentio sit absoluta, etiam si
in modo tendendi sit conditionata: quare illæ
conditiones sunt pars constitutiva intentionis in
esse intentionis absolute: Nam intentio ex se po-
tuisset esse non absoluta, si nimirum conditio de-
fecisset.

Notandum 4. In conditionibus de futuro,
posse esse deceptionem. Aliquando enim viden-
tur esse de futuro, & reverà sunt de præsentem, v. g.
Absolvo te, si Deus scit, te cras facturum restituti-
onem &c. hæc inquam est conditio de præsentem.

Eccc 3 nempe

nempe scientia jam existens. Pari modo, ut bene notavit Arriaga, esse conditio de presenti, si quis diceret: *Absolve te, si cras restitues*, intelligendo: si hodie sit verum dicere, te restitutum: & hoc vel maxime in sententia eorum, qui omnia verificativa harum propositionum, volunt esse aliquid de presenti. Verum in communi acceptione reputantur inter conditiones de futuro, quia communiter accipiuntur in sensu suspensivo: v. g. dono tibi librum, si cras venerit mihi nuntius: Donatio fit quidem hodie, sed non fit pro hodie, sed pro crastino, & perinde est ac si dicerem: volo ut cras illo momento quo aderit nuntius, liber incipiat esse tuus. Et hinc est quod Matrimonium sub tali conditione contractum, censetur suspensum donec ponatur conditio: unde consequens est, ante conditionem positam, posse tales contrahentes mutuo consensu resilire, & impedire, ne postmodum etiam posita conditione, sit matrimonium, ut tradit Sanchez lib. 5. de Matrim. disp. 8. n. 1. Pari modo si vnus contrahentium ante conditionem impletam aliam duceret absolute, & sine omni conditione, hoc Matrimonium valeret, quod verum non esset, si Matrimonium non esset suspensum vsque in aduentum conditionis. Quapropter si in alijs Sacramentis huiusmodi conditio adjiceretur, presummeretur Minister velle effectum Sacramenti suspendere: quia verò in alijs Sacramentis effectus suspendi non potest, ut dicitur inferius, ideo intentio suspensiva non sufficit ad alia Sacramenta. His notatis

701. Conveniunt DD. omnes, valide administrari Sacramenta sub illis conditionibus, quæ ex Natura rei insunt Sacramentis. Controversum est, an valide administraretur Sacramentum sub conditione presenti, vel præterita vel futura extranea, cuius existentia nobis non constat.

702. DICO 1. Si conditio adjecta de presenti existit, vel de præterito existit, etiam si ejus existentia ignoretur, Sacramentum est validum. Hæc conclusio est communis contra P. Esparza; eam vocant certissimam Suarez, Lugo, Dicastillo. Procedit autem conclusio etiam in casu quo Minister conditionem in sola mente adjicit, neque verbis exprimit.

703. Probatur jam Conclusio 1. Ex inconvenientibus quæ contraria sententia debet admittere. Ponamus, quod quis contrahens Matrimonium cum sponsa quam putat Virginem, & quæ revera est Virgo, in animo suo alliget intentionem Virginitatis, nemo sanè ausit dicere, tale Matrimonium esse nullum, etiam si constaret talem intentionem esse adjectam: atqui secundum adversarium tunc esset nullum, quia conditio adjecta est extranea, & ejus existentia ignoratur: ergo &c.

Quia verò adversarius fortè in Matrimonio aliud diceret, propterea quod simul habeat rationem contractus civilis (quæ tamen ratio non facit ad rem, ut constabit) ideo ad alia Sacramen-

ta argumentum transferamus. Sacerdos aliquis in Ecclesia Latina sciens esse graviter peccatum, consecrare in fermentato, semper in animo adjicit hanc conditionem: *volo consecrare si panis non sit fermentatus*. quis, obsecro audeat dicere, illum Sacerdotem nunquam valide consecrare: quod, attestante, & jurante Sacerdote, se habuisse huiusmodi restrictam intentionem, auderet habere yzimas tanquam non consecratas absumere: imo panem profanum, aut iterum consecrare: de re men hoc rectè fieret in sententia adversarii, quia conditio adjecta est extranea, nam etiam panis fermentatus potest valide consecrari: conditio autem extranea ignorata in sententia adversarii vitiat Sacramentum. Item absolvat aliquis in hac conditione: *si non es excommunicatus*, & *ex absolvo*. Vel Episcopus ordinet aliquem sub hac conditione: *si non es bigamus*, aut alius singularis: quis dicat hæc Sacramenta hoc ipso esse nulla, si conditio ignoretur, & revera illa sit excommunicatus, nec bigamus &c. cum tamen hæc sint conditiones extraneæ, quia quandoque excommunicatus potest absolvi, si ignoretur, & Bigamus valide ordinari.

704. Probatur Conclusio 2. & qui à priori. Quando adest intentio sufficiens, materia & forma debita, validum est Sacramentum: atqui hæc adfunt in casu posito: ergo &c. Minor quoad Materiam est certa: quoad formam probatur ex solutione objectionum: quoad intentionem probatur. Intentio absoluta faciens Sacramentum sufficit: Intentio in casu questionis est absoluta: ergo &c. Minor probatur. Intentio conditionata transit in absolutam purificata conditione: atqui conditio de presenti vel præterito est purificata, ut ponitur in casu, ergo transit in absolutam.

705. Objicit P. Esparza. [Conditio, inquit, ignota, aut non certo cognita, est impossibilis in ratione Sacramentalis significationis, ita completis Sacramentali significationem, quæ non potest nisi incertè ducere in cognitionem collationis gratiæ, cum tamen sit de essentia Sacramenti, ut quantum est de se, ducat in cognitionem illius, eamque certam.]

Hoc argumentum, nisi aliter promoveretur, non videtur habere difficultatem. Aliud est hanc propositionem esse certam: *omne Sacramentum est de se causativum gratiæ*, & aliud: *huius nunc datur Sacramentum causativum gratiæ*. Primum est de fide, & resolvitur in hanc conditionem: si datur Sacramentum, & non est obex, causatur gratia. Posterior propositio nunquam est certa nisi ex speciali Dei revelatione: quia semper ignoramus, an tam ex parte suscipientis quam ex parte Ministri adfint omnia requisita. Hanc solam incertitudinem inducit conditio extranea, & nullam aliam: nullam ergo inducit incertitudinem quam non etiam inducant conditiones inexistentes, seu essentialiter requiritæ. In forma ergo (quamvis revera argumentum non

habeat formam) distinguo. Sacramentum quantum est de se (hoc est, si non adsit obex) est signum certum gratiae quoad se, & in sensu jam explicato, & iterum explicando, concedo, quoad nos, subdistinguo. Illae partes Sacramenti quae nobis sunt sensibiles, sunt nobis certum signum gratiae, hic & nunc collatae, certitudine omnino absolutae, nego, certitudine conditionatae, nempe, si etiam reliqua adsint, quae non sunt immediate sensibilia, ut est intentio Ministri, & suscipientis, concedo, & nego hanc non haberi in Sacramento sub conditione extranea collato.

706. Explico responsionem. Quoad se certissimum signum gratiae est Sacramentum, quia intrinsece includit efficacem virtutem eam causandi. Quoad nos verò, qui illud videmus administrari, sed non videmus existere omnes partes requisitas, tantum certificatur conditionatè, si nempe existant hic & nunc etiam reliqua quae sub sensum non cadunt. Sicut ergo incertitudo proveniens ab ignorantia Intentionis Ministri, non obstat significationi Sacramentali, ita neque incertitudo proveniens ab ignorantia conditionis extraneae potest obstat, quia reverà hæc ignorantia non est alia ignorantia, quàm ignorantia intentionis in esse absolute. Et hæc ad argumentum propositum sufficiunt.

707. Ceterum, virgeri potest hoc modo. Verba Sacramentalia debent esse vera. sed si non adsit intentio absoluta quoad modum volendi, verba non sunt vera: ergo non sunt apta constituere Sacramentum. Minor probatur. Nam verba hæc: *Ego te baptizo, absolvo &c.* significant intentionem absolutam, & ab omni conditione liberam, quia nullam conditionem exprimunt: ergo si non adsit talis intentio, verba non sunt vera. atqui intentio adiciens conditionem, non est talis. ergo &c. R. Negando Minorem. ad probationem nego antecedens, & dico, quod verba illa significant, adesse intentionem faciendi Sacramentum, & conferendi gratiam, præscindendo tamen ab intentione absoluta & conditionata. Patet ex eo, quod Intentio Ministri semper sit conditionata & alligata conditionibus necessariis seu existentibus: ergo sicut hæc potest significari per verba Sacramentalia, ita etiam poterit, si sit alligata conditioni extraneae.

708. Negabis paritatem, & disparitatem dabis ex communi modo loquendi hominum, qui conditiones inexistentes non solent exprimere, sed bene conditiones extraneas: quare verba Sacramentalia significabunt intentionem alligatam conditionibus inexistentibus, non item conditionibus extraneis.

Sed virgetur. Quia innumeris instantiis ostendi potest, quod homines etiam in communi modo loquendi non solent exprimere conditiones etiam extraneas, & nemo eos arguit falsitatis aut fallaciae, propterea, quod verbis non exprimentibus conditionem sint vti: Exemplum dedi suprà de Matrimonio sub tacita conditione

contracto, nunc alia addo: v. g. aliquis sperat, se hodie accepturum pecunias, & hac spe nixus promittit creditori solutionem debiti, & tamen non vult solvere nisi sub conditione (quamvis absolute posset alijs modis solvere) si acceperit pecunias: quam conditionem non exprimit: item opifex promittit alicui absolute quidem quoad verba, sed animo conditionato, se hodie absoluturum opus constitutum, nempe sub hac conditione tacita: nisi superveniat alius labor valde necessarius, quem si prævideret, non promitteret, quamvis absolute posset opus promissum præ illo expedire. Nemo tales arguit fallacitatis aut fallaciae, sicut in sententia contraria argui possent, si verba significarent intentionem absolutam; quia essent adhuc falsa, etiam si conditio verificaretur, & solutio ex acceptis pecunijs fieret, & opus præstaretur: quod sanè est contra omnium sensum. Alia exempla plura occurrunt in Jure: vnum sufficiat. Quando quis fecit largam donationem alicui extraneo, nullà expressâ conditione, nihilominus censetur intentio donandi fuisse conditionata: nisi præter spem liberos acquisivero. Idem esset, si nesciret se habere liberos, & præter spem apparerent liberi. Talis inquam donatio est revocabilis ob nullitatem ex defectu conditionis quae præsumitur fuisse subintellecta, & tamen est conditio extranea, quia absolute posset valere etiam tunc donatio. Nam si talis donatio facta fuisset Ecclesiae, valeret, ex communiore DD. quia tunc non præsumitur intentio fuisse conditionata, utpote remuneratoria & Deo facta, quamvis hoc ipsum aliqui negent, fundati in auctoritate S. Augustini, laudantis Episcopum Carchaginensem, quod cuidam, qui cum liberos non haberet, omnia sua donaverat Ecclesiae, retento sibi usufructu, deinde natis illi liberis reddiderit ei Episcopus, & ait S. P. [In potestate habuerat Episcopus non reddere, sed jure fori, non jure poli.] c. fin. ca. 17. q. 4. Ecce! quod etiam verba absolute prolata possint habere sensum conditionatum conditione extraneâ.

709. Veniamus nunc ad authoritatem Scripturæ, & videamus hujusmodi locutiones ipsius Dei, quae spectatis verbis erant absolute, & tamen fatendum est, fuisse prolata ex intentione conditionata, & ideo non fuisse falsas: unde sequitur, quod veritas propositionis non exprimentis conditionem in animo latentem, possit stare cum intentione conditionata conditione extraneâ. Primum exemplum est in prophetia Jonæ, quod Ninive post 40. dies subvertetur, & tamen propter Ninivitarum poenitentiam non fuit subversa post 40. dies, sed multò post. Secundum exemplum est Isaia 38. vbi Regi Ezechiae dicitur: Dispone domui tuae, quia morieris tu & non vives: & tamen postea propter ejusdem regis preces fuit vita prolongata: ergo latebat hæc conditio: nisi me roges &c. Tertium exemplum habetur 2. Reg. 24. vbi Gad propheta dixit ex ore Dei, futuram pestem per tres dies, & tamen

deinde

deinde placato Deo non duravit tribus diebus. Quartum exemplum est Matth. 8. ubi Christus centurioni dixit: *Ego veniam & curabo eum.* & tamen propter fidem Centurionis non venit, sed absens sanavit. latebat ergo conditio: si Centurio non deprecabatur. Quintum exemplum est Gen. 20. ubi Deus dicit Regi Abimelech. *Morieris propter mulierem quam tulisti:* subintellecta est conditio: nisi te excules, & habeas voluntatem restituendi. Sextum exemplum esse posset, quando Christus jungens se discipulis euntibus in Emaus, simulavit se longius ire: quæ fictio siue fuerit verbalis siue realis, fuit conditionata, nisi rogaretur, ut maneret. Sic nemo dixerit eum mentiri, qui amico dicit: *Vale: eo domum:* si deinde rogatus ab amico maneat ibi.

710. Dicendum ergo est, huiusmodi propositiones esse æquivocas, & duplicem sensum habere posse, vnum quidem frequentiore, alterum minus frequentem: sicut vox *Animal*, in usu philosophorum significat genus ad rationale & irrationale, vulgò autem significat idem quod *brutum*: sic ergo propositiones absolutæ communiter quidem significant in specie Intentionem absolutam, præsertim in contractibus reciprocis, ubi, si lateret conditio, non servaretur æqualitas, & alter damnificaretur, unde fit, quòd Contractantes teneantur habere intentionem absolutam, & ideo meritò præsumuntur ab altera parte habere intentionem absolutam, quia fraus non præsumitur. Aliquando tamen habent illæ propositiones sensum abstrahentem ab intentione conditionata & absoluta, & ideo ad illas verificandas sufficit intentio conditionata, etiam si verbis conditio non exprimitur.

711. Possunt ergo formæ Sacramentorum habere verum sensum, etiam si procedant ab intentione conditionata; quamvis fatendum sit, quòd Minister adjiciens huiusmodi conditionem in animo, & foris occultans, per se & regulariter loquendo peccaret, quia sine causa legitima induceret incertitudinem majorem valoris Sacramenti.

Dixi: *per se & regulariter loquendo* peccaturum Ministrum. Posset enim contingere casus, in quo eam licitè adjiceret, imò ex charitate teneretur sub tali conditione conferre Sacramentum. Casus est iste. Ponamus adultum aliquem Judæum petisse baptismum, dilatum tamen esse, quòd ob varia peccata mortalia, v. g. ob usuram diu practicatam, & ob difficultatem restituendi bona injustè acquisita, non videretur dispositus ad fructum baptismi consequendum, sc. Justificationem: talem deinde incidere in amentiam, & fieri proximum morti inevitabili: dico, talem esse baptizandum sub hac conditione: si sit dispositus per poenitentiam sufficientem ad Justificationem: hæc autem est conditio extranea, quia etiam sine ea valeret baptismus. Est, inquam, sub hac conditione & non absolute baptizandus. Ratio est, quia homini non disposito, non est

conferendus baptismus, & si evidenter constet, quòd in amentiam incidisset constitutus in peccato mortali, ob reverentiam Sacramenti non esset baptizandus, ut tradit ex communibus Testimoniis Tannerus. Ergo si dubium esset, an esset dispositus de suis peccatis, non deberet absolvi, sed sub conditione baptizari. Non quidem absolute. Ne fortè Sacramentum conferatur indigno. Sub conditione tamen: quia ex Charitate debet exhiberi Medium salutis necessarium, quòd non proderit, & quòd non potest differt. Ex hoc colligitur, si alia deciderent, mihi sufficeret, ut loquerer P. Esparza abstinere. Aliud argumentum potest ex ijs, quæ dicam in Tractatu de Eucharistia, de modo quo Neomyta debent velle contrahere cum Episcopo ordinante.

712. DICO 2. Nullum Sacramentum, excepto Matrimonio, potest valide conferri in conditione de futuro contingente. Dixi: *excepto Matrimonio.* ita enim multorum sententia incipit, de qua non est hic locus disputandi. Dicitur Conclufio. Vel enim Minister intendit illum suspendere effectum Sacramenti, non tamen valorem, vel etiam incendit suspendere valorem Sacramenti, vsque ad adventum conditionis. Neutrum dici potest. Non primum. Quia nimirum Sacramentum est ritè confectum, & valde est obex in suscipiente, causat infallibilem gratiam, ex institutione & voluntate Dei. Ergo si Minister noller aliter valere Sacramentum, non possit suspendere effectum, nihil ageret: summi primariæ intentione vellet facere Sacramentum, conferret Gratiā, etiam si secundariā intentione noller conferre Gratiā, eò quòd per errorem putaret se posse Sacramentum ab effectu levari, prout infra magis declarabitur, quando agemus de Intentionibus contrarijs. Sed neque secundum dici potest. Nam omnium Sacramentorum formæ, prout à Christo sunt instituta, significant nimum & intentionem conferendi Sacramentum nunc de præfenti, dum pronuntiantur forma & ergo si adderentur hæc verba: *Ego te baptizo in crastinum:* significatio verborum mutaretur. In Matrimonio autem potest illa forma adhiberi, quæ in alijs contractibus, & sicut possum dicere: *Ego dono tibi librum in crastinum:* ita possum dicere: *Ego te duco in crastinum.*

713. Dices. Ex hoc sequeretur, quòd non mutaretur forma Sacramentorum, quando adhibetur conditio, nam illa verba adjecta essent pars formæ, & tamen Christus non instituit formam talem. R. Negando sequelam, & negando, quòd illa conditionalis Adjecta esset pars formæ, sicut non est pars formæ, quando ex Pœnitentiæ sacramento adjicitur in forma baptismi, quando baptizatur aliquis, de quo dubitatur, an fuerit prout validè baptizatus. Ratio patet ex dictis. Non forma à Christo instituta adæquare sunt illa verba, quæ significant intentionem Ministri, præscindendo an sit intentio absoluta, an conditionata. Quare sicut conditiones tam incutientes

quàm extraneæ, sunt quidem vltimum complementum Intentionis Ministri, in esse intentionis absolute, non tamen ideo sunt pars formæ, ita neque verba illas condiciones exprimentia, sunt pars formæ, licet significant partem intentionis.

Dici etiam posset, illa verba, quando expresse adjiciuntur, esse quidem partem formæ, sed partem integram, non necessariam, sicut in absolutione Sacramentali secundum multos, illa verba: *a peccatis tuis*, sunt pars formæ integralis, sed non necessaria. Porro existentiam conditionis non debere per formam affirmari, patet: nam ne quidem condiciones inexistentes affirmantur adesse, alioquin Minister mentiretur, quia affirmaret se scire adesse illas, cum tamen nesciat adesse.

CONTROVERSIA IV.

Quenam ex Intentionibus contrariis censenda sit sortiri effectum.

714. Notandum 1. Intentiones dupliciter posse contrarias inter se esse, vel explicitè vel implicitè. Explicitè certum est non posse simul & pro eodem instanti stare intentiones contrarias, quia hoc aliud non esset, quàm simul & semel idem secundum idem expresse efficaciter velle & nolle, quod est tam impossibile, quàm idem simul expresse affirmare & negare. Implicitè dicuntur intentiones tunc esse contrariæ, quando quis per errorem existimans duo prædicata esse separabilia, vult obtinere vnum, & alterum non vult, sed potius vult negationem illius.

Notandum 2. Errorem circa illa prædicata posse iterum dupliciter se habere: aliquando enim potest quis per errorem judicare, illa prædicata esse inconiungibilia, quæ tamen defacto semper & necessariò coniunguntur: aliquando potest quis per errorem judicare, esse quidem illa prædicata coniungibilia, posse tamen ex intentione Ministri aut celebrantis contractum ab invicem separari. Exempla prioris sunt hæc. Hæreticus iudicans consecrationem Eucharistiæ nec esse, nec posse esse sacrificium, vult consecrare Eucharistiæ, sed non vult facere sacrificium, eò quod putet hoc sibi esse impossibile: item vult conferre Baptismum, non tamen conferre Gratiam aut Characterem, quia putat hæc non posse conferri, & Romanam Ecclesiam errare, existimando posse conferri. Exempla posterioris esse possunt primò. Aliquis per errorem putat posse conferri absolutionem de præsentì, & suspendi ejus effectum, sc. gratiam, vult absolvere de præsentì, non verò conferre gratiam: item, existimans posse contra actum Matrimonij inter Christianos fieri sine Sacramento, vult facere Contractum, sed non vult facere Sacramentum. Item Abissi-

nus Schismaticus existimans Matrimonium posse in certis casibus dissolvi, vult contrahere Matrimonium etiam ut Sacramentum, sed dissolubile.

Notandum 3. Contrarias intentiones aliquando existere simul in tempore, ut in allatis exemplis, aliquando successivè, & pro tempore diverso, v. g. Petrus habet hodie intentionem offerendi crastinum Sacrum pro Paulo, verum cras immemor hujus intentionis offert pro Joanne, quæritur, quis horum duorum consequatur fructum sacrificij.

715. In præsentì nihil agimus de his intentionibus successivis & contrariis, quia in Sacramentorum administratione semper obtinet effectum secunda intentio, quæ tunc est quando actu administratur Sacramentum, hæc enim est à qua denominantur actiones fieri nomine Christi, non obstante voluntate contrariâ præcedente. Itaque hujusmodi intentiones successivè contrariæ specialem difficultatem habent in alijs dispositionibus, præsertim in Testamentis, quam tractabo in opere de Justitia.

716. Dicendum nunc est, & pro Regula statuendum. Illa intentio ex contrariis implicitis prævalet, quæ appetitativè major est, hoc est, quæ magis vult objectum suum, illudque simpliciter & absolute alteri præfert. Vel sic. Illa intentio prævalet, quæ respectu alterius est absoluta, e contra altera respectu hujus est solum conditionata. Declaratur Regula in exemplis supra positis. Hæreticus vult baptizare, sed non vult conferre gratiam, eò quod putet hunc effectum non causari per Baptismum: si ergo Minister ille ita constitutus sit, ut si sciret, ad hunc effectum causandum esse institutum Baptismum, adhuc baptizaret, intentio Baptismi prævalet intentioni non conferendi Gratiam, quia appetitativè magis vult suum objectum, vultque illud absolute; Nolitio verò conferendi gratiam vult suum objectum vel potius illud non vult tantum sub conditione, si baptismus non est ad gratiam conferendam institutus, quæ conditio deficit: & ita quidem de hæreticis præsumit Ecclesia.

Item, aliquis existimans, posse à contractu Matrimonij inter Christianos separari rationem Sacramenti, vult facere Contractum Matrimonij, sed non Sacramentum: ut talis deprehendat, vtrum primaria intentio fuerit sufficiens ad faciendum Matrimonium vnà cum Sacramento, vel an potius habuerit intentionem alligatam conditioni impossibili, debet se reflectere, an voluerit Contractum Matrimonij absolute, Sacramentum autem voluerit excludere conditionatè, si possit separari, & tunc valebit Matrimonium, & erit simul Sacramentum, quia malebat habere Matrimonium cum Sacramento, quàm vtroque carere. Si verò se contrario modo haberet, Matrimonium judicandum esset nullum,